

Pirkanmaan hyvinvointialue
PL 272, 33101 Tampere
etunimi.sukunimi@pirha.fi

VASTAUS VALTUUSTOALOITTEeseen

Vastaus valtuustoaloitteeseen ”Päihdeongelmaisten henkilöiden läheisten tukea vahvistettava Pirkanmaan hyvinvointialueella”

Perttu Jussila jätti valtuuston kokouksessa 4.3.2024 aloitteen ”Päihdeongelmaisten henkilöiden läheisten tukea vahvistettava Pirkanmaan hyvinvointialueella”.

Päihde- ja riippuvuushäiriöiden hoitoa annetaan perusterveydenhuollossa sosiaali- ja terveysasemien yleisvastaanotoilla ja mielenterveys- ja päihdehoidon tiimeissä, psykiatrisessa erikoissairaanhoidossa sekä erilaisissa ostopalveluissa. Sosiaalihuollon päihde- ja riippuvuustyöhön kuuluvat ohjaus ja neuvonta, sosiaalihuoltolain mukainen tarpeeseen vastaava sosiaalipalvelu joko yleisenä sosiaalipalveluna tai päihde- ja riippuvuustyön erityisenä palveluna. Erityisenä palveluna on järjestettävä ainakin sosiaalityötä, sosiaaliohjausta, sosiaalista kuntoutusta ja asumispalveluja. Näiden palveluiden järjestämisestä vastaa Pirhassa sosiaalipalvelujen toimialue.

Pirkanmaan aluehallitus hyväksyi 9.10.2023 Pirkanmaan psykiatrian, mielenterveys- ja päihdepalveluiden selvityksen ja siihen liittyvän kehittämissuunnitelman vuosille 2023-2025. Julkisten palveluiden sisältöjä ja työnjakoa uudistetaan ja hoidon painopiste on mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, kuten päihdehäiriöiden riskikäytön tunnistamisessa ja vaikuttavien menetelmien auttamisessa, sekä perustason palveluissa. Tätä varten henkilöstölle tarjotaan jatkuvasti menetelmäkoulutusta. Päihde- ja mielenterveysongelmien päällekkäisyys on tärkeä tunnistaa ja määrittää tarvittavat palvelut kokonaistilanteen perusteella. Kaikilla palvelutasoilla kartoitetaan myös läheisten pärjääminen ja mahdollinen avuntarve sekä ohjataan tarvittaessa tuen piiriin. Täysi-ikäisten kohdalla läheiset voidaan osallistaa mukaan hoitoon vain, jos apua hakeva itse niin toivoo ja sen hyväksyy. Tällöin esimerkiksi psykoedukatiiviset yhteiset tapaamiset ovat mahdollisia ja suositeltavia.

Pirkanmaan alueellinen [päihdepalveluketju](#) päivitettiin vuonna 2023. Siinä on eräänä tavoitteena mainittu, että läheisten kuormittuminen tulisi huomioida entistä paremmin. Lähtökohdaksi on kirjattu: ”Aikuisten liiallinen alkoholin käyttö tai päihdeongelma vaikuttaa koko perheen ja muiden läheisten elämään. Päihdeongelmaisen perhe ja läheiset on hyvä huomioida heti ensimmäisestä tapaamisesta

alkaen.” Tässä menetelmänä käytetään FinFamin kanssa valmistettua [Huomioi omaiset](#) -mallia ja [Lapset puheeksi](#) -menetelmää.

Pirkanmaan hyvinvointialueella käytössä oleva Minun tiimini -malli huomioi ja ottaa mukaan asiakkaan toivomat henkilöt, kuten omaiset. Minun tiimini -mallin lähtökohtana ovat systeemisyys ja dialogisuus, jolloin jokaisen läsnäolijan ajatukset huomioidaan, myös omaisten. Systeemisyys on vallitsevana viitekehystenä laajasti sosiaalihuollossa. Asiakkaan lähipiiriin ja omaistenkin asema nousee vahvaan rooliin systeemisyiden viitekehyksessä. Läheisiä ja omaisia on ollut runsaasti mukana Minun tiimini -verkostopalavereissa tähän mennessä. Omaisten roolia korostetaan hyvinvointialueen strategiassa ja strategian toimeenpano-ohjelmassa, kohdassa 2.1b: ”Otamme läheiset ja kokemusasiantuntijat vahvasti mukaan hoito- ja palvelukokonaisuuksien toteuttamiseen sekä mahdollistamme puolesta asiointiin”. Omaisten mukaan ottamisen operatiivinen toteutus tehdään palvelulinjoilla. Toteutuksessa Minun tiimini -malli on keskeinen ja luonteva tapa. Mallin systemaattinen toteutus vahvistaa omaisten huomioimista. Mallin käyttöä vahvistetaan kaikilla palvelulinjoilla.

Pirkanmaalla toimiva päihde- ja mielenterveysjärjestöjen verkosto (ns. [Pämi-verkosto](#)) on alan järjestöjen yhteistyöelin. Pämi-järjestöt ovat siis merkittävä tuki ja palvelujen täydentäjä julkiselle sektorille. Järjestöjen rooli on merkittävä sekä ongelmien ennaltaehkäisijänä että pitkäaikaisen hoidon ja kuntoutuksen tukena. Läheisiä ohjataan Pirkan eri palvelulinjoilta rutiininomaisesti kolmannen sektorin palveluiden piiriin, sillä ko. palvelut toimivat erinomaisesti. Läheisen kuormittumisen ei tarvitse välttämättä johtaa omaan terveydenhuollon tai sosiaalityön kontaktiin, vaan vertaistuki ja järjestöistä saatava tuki ja apu voivat olla riittävä ja jopa mielekkäämpi tuen muoto. Omaisilla on ilman muuta myös mahdollisuus hakeutua itse terveydenhuollon palveluiden piiriin, jos kuormittumiseen liittyy hoitoa vaativia oireita. Tähän annetaan tarvittaessa neuvoja ja ohjausta.

Taysin psykiatrian toimialue koordinoi Pirkanmaan alueella Mielenterveystalon toimintaa, ja tiedottaa laajalti omaisille tarkoitettusta osiosta (www.mielenterveystalo.fi/fi/laheiset), jossa on tarjolla runsaasti luotettavaa tietoa ja omahoito-ohjelmia omaan jaksamiseen ja läheisten auttamiseen.

Edellä on kuvattu toimintamalleja ja toimenpiteitä, jotka ovat jo käytössä, ja joiden käyttöä edelleen lisätään ja vahvistetaan eri palvelulinjoilla.